

Меруерт Мәсәлімқызының 6D030300 - «Құқық қорғау қызметі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған «Қылмыстық жазаны көзделету институты: теориялық және тәжірибелік мәселелері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

Р/Н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы:	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы N 858 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдама; Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 15 қазандағы № 674 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасы).</p>	Диссертациялық зерттеу және оның нәтижелері қылмыстық саясаттың қос векторлы курсына сәйкес келеді және қылмыстық заңнаманың мақсаттарына қол жеткізу үшін қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша жаза тағайындау тетіктерін жетілдіруге және қылмыстық-құқықтық реттеудің жазалау, қалпына келтіру және алдын алу қуралдарының тенгерімділігіне бағытталған (Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасының 2.8-тармақшасы; Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасының 4.10-тармақшасы).
2	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады және оның маңыздылығы жақсы ашылған.	Қазіргі уақытта қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарға (жалпы әлеуметтік, көтермелеу, өзге де қылмыстық-құқықтық ықпал ету шаралары және т.б.) жазалау емес ықпал ету шараларының тұтас кешені бар болуына қарамастан, бұрынғыша қылмыстық жаза қылмыстық құқық бұзушылықтарға қарсы іс-қимыл жүйесінде негізгі орын алады. Қазіргі уақытта нормашығармашылық және құқық қолдану практика 1997 жылғы Қылмыстық кодекстің қолданылу кезеңімен салыстырғанда неғұрлым репрессивті сипатқа ие. Қалыптасқан жағдайдаң себептерінің бірі

			<p>қылмыстық занның жазаларды тағайындау және оларды қолдану практикасы туралы ережелерін ғылыми пысықтаудың жеткіліксіздігі болып табылады.</p> <p>Осыған байланысты М. Масалимқызының диссертациялық зерттеуі туындаған мәселелерді шешуге айтарлықтай ықпал етеді. Атап айтқанда, диссертацияда жазаны женілдету институтының тұжырымдамалық-категориялық аппаратының жекелеген ережелері нақтыланған, қылмыстық құқық бұзушылықтың женілдететін жағдайларын ескере отырып, жаза тағайындау механизмін теориялық зерттеу саласындағы кейір олқылықтар толтырылған. Диссертацияда сот төрелігін жүзеге асырудагы гуманизм мен әділлеттілік принциптерінің басымдығы жағдайында жазаны женілдету институтының маңыздылығы ашылған.</p>
3	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <p>1) жоғары.</p>	<p>Диссертацияның мазмұны мен ғылыми нәтижелерді ұсыну стилі диссертанттың жұмысқа қосқан жеке үлесінің жоғары деңгейін көрсетеді.</p>
4	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негізdemесі:</p> <p>1) негізделген.</p> <p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын:</p> <p>1) айқындаиды.</p>	<p>Диссертациялық зерттеудің өзектілігі сот тәжірибесінде қылмыстық істер бойынша женілдетілген жаза белгілеу барысында проблемелық жағдайлардың шиеленісімен, жазаны женілдету шараларының халықаралық актілермен расталуы және жазаны женілдетудің қоғамдағы қылмыстық құқық бұзушылықтарға қары іс-қимылдың негізгі шараларының бірі ретінде танылуы жайлы ой-тұжырымдармен расталады.</p> <p>Диссертацияның мазмұны диссертациялық зерттеу тақырыбын ашады және атауына сәйкес келеді. Диссертацияның барлық бөлімдері мен бөлімшелері құқықтық негіздермен және нормалармен айқындалған. Жұмыста қылмыстық жазаны женілдету институты ұғымы нақтыланып, онда</p>

			жеке тұлғалардың жауаптылықтарын жөнілдету механизмін айқындалған.
	4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына: 1) сәйкес келеді.		Жұмыстың кіріспесінде баяндалған зерттеудің мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді және оның ашылуына ықпал етті. Қылмыстық жазаны жөнілдету институтының теориясы мен практикасының қазіргі жай-күйін кешенді зерттеу негізінде ұлттық заңнаманы және құқық қолдану тәжірибесін жетілдіру бойыншағылыми негізделген практикалық ұсынымдар әзірлененді.
	4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылышы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан.		Диссертацияның негізгі бөлімінің құрылымдық элементтері (бөлімдері, бөлімшелері) логикалық дәйектілікпен мазмұндалған және бір-бірімен толық логикалық байланыста. Бұл тәсіл авторға қойылған міндеттерді кезең-кезеңімен шешуге, зерттеу әдістемесін құру тактикасын жасауға және зерттеу нәтижелерінің тиімділігін дәлелдеуге мүмкіндік берді. Корғауға шығарылатын ережелер диссертациялық зерттеу бөлімдерінің мазмұнынан қысынды түрде туындаиды. Диссертация қорытындысында баяндалған анықтамалар, тұжырымдар мен ұсыныстарғылыми жұмыстың бөлімшелерінің мазмұнымен логикалық түрғыда дұрыс негізделген.
	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар.		Диссертациялық зерттеуде ұсынылған шешімдер (қағидаттар, әдістер) қылмыстық-құқықтық ғылымдағы, нормашығармашылық қызметтегі және құқық қолдану практикасындағы жазаны жөнілдету проблемаларының бұрын ұсынылған шешімдерін сыни талдау негізінде әзірленген.
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа.	Корғауға ұсынылған ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа болып табылады, себебі диссертантпен теория мен құқық қолдану практикасы тұрғысынан негізделген бұрын

			белгіленбек және диссертация жазу барысында тұжырымдалған, жаңа білімдер алынған.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа.	Қазақстан мен шет елдердің қылмыстық құқығындағы қылмыстық жазаны жеңілдету институтының теориясы мен практикасының тарихы мен қазіргі жай-күйін зерделеу негізінде диссертацияда осы институттың одан әрі дамуына байланысты проблемаларды шешу үшін маңызы бар жаңа тұжырымдар тұжырымдалған.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа.	Қылмыстық жазаны жеңілдетудің үғымы мен жеңілдететін мән-жайлардың қылмыстық-құқықтық ықпал ету шарасын таңдаудың өзге талаптарымен аракатынасын зерделеудің негізінде осы бағытта сот және құқық коргау органдары қызметтеріндегі қайшылықтарды анықтау, қолданыстағы заңнаманы және құқық қолдану тәжірибесі үшін тәжірибелік нұсқауларды жетілдіруге байланысты ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады.
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Диссертациядағы барлық тұжырымдар қылмыстық-құқықтық ғылым тұрғысынан айтарлықтай дәлелдерге негізделген. Олар жалпы ғылыми және жеке ғылыми зерттеу әдістерінің кешенін қолдану арқылы қамтамасыз етіледі.
7	Коргауға шығарылған негізгі тұжырымдар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді.	<i>1-тұжырым:</i> Дәлелденген. Отандық қылмыстық жазаны жеңілдету институтын зерделеу оның қалыптасу кезеңдерін, ұлттық ерекшеліктерді ескере отырып жүргізілген және оның даму перспективалары теориялық және қолданбалы аспектілерге және құқық қолдану практикасының жай-күйіне негізделген, шетел тәжірибесіне салыстырмалы-құқықтық баға берілген. Бұл атап да жағдайларды ғылыми тұрғыдан салмақты дәлелдемелер деп тануға болады. <i>2-тұжырым:</i> Дәлелденген Жүргізілген талдау жазаны жеңілдетуді жеке қылмыстық-құқықтық

		<p>институт ретінде сипаттайтын негізгі элементтерді анықтауға мүмкіндік берді: жазаны жеңілдету нысандары (турлері), жеңілдету шегі, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Ерекше бөлігі баптарының санкциясымен қарастырылған;</p> <p>3-тұжырым: дәлелденген. Жазаны жеңілдететін мән-жайлардың мәні мен маңызын теориялық тұрғыдан түсіну, сондай-ақ іс-тәжірибеде қолдану үшін олардың классификациясы ұсынылады;</p> <p>4-тұжырым: дәлелденген. Қылмыстық заңнаманы жетілдіру мақсатында Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексіне ұсыныстар жасалынды;</p> <p>5-тұжырым: дәлелденген. Жазаны тағайындаудың құқық қолдану тәжірибесін жетілдіру мақсатында Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 25 маусымдағы №4 және «Жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның негұрлым жеңіл түріне ауыстырудың және тағайындалған жаза мерзімін қысқартудың сот практикасы туралы» 2015 жылғы 2 қазандағы № 6 нормативтік қаулыларын жетілдіру туралы ұсыныстар даярланды.</p>
	<p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>2) жоқ</p>	<p>1-тұжырым: Тривиалды емес. Қазақстан Республикасында жазаны жеңілдету институтының генезисі мен қазіргі жағдайын зерттеу, даму перспективалары теориялық және қолданбалы аспектілерде анықталды.</p> <p>2-тұжырым: Тривиалды емес. Жүргізілген талдау жазаны жеңілдетуді жеке қылмыстық-құқықтық институт ретінде сипаттайтын негізгі элементтерді анықтауға мүмкіндік береді;</p> <p>3-тұжырым: Тривиалды емес. Жазаны жеңілдететін мән-жайларды бірнеше негіздер бойынша топтастырылды;</p> <p>4-тұжырым: Тривиалды емес. Қазақстан</p>

		<p>Республикасы Қылмыстық кодексінің 53-бабына толықтыру енгізу және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексіне «Женілдететін мән-жайлар бойынша негұрлым жеңіл жаза тағайындау» 55-1-баппен толықтыру ұсынылған;</p> <p>5-тұжырым: Тривиалды емес. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 2 қазандағы № 6 нормативтік қаулысының 9-тармағына толықтыру ұсынылды.</p>
	<p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия.</p>	<p>1-тұжырым: Ия. Жаңалығы Қазақстан мен шет елдердің қылмыстық құқығындағы жазаны женілдету институтының эволюциясын қазіргі заман шындығы түрғысынан қайта ойластырганында;</p> <p>2-тұжырым: Ия. Жаңалығы тұжырымдамалық-категориялық аппаратты нақтылау арқылы жазаны женілдету институтының авторлық анықтамасын өзірлеуде;</p> <p>3-тұжырым: Ия. Жаңалығы қылмыстық заңның мазмұнын талдау негізінде жазаны женілдететін мән-жайлардың авторлық жіктелуінде жатыр.</p> <p>4-тұжырым: Ия. Жаңалығы қылмыстық жазаны женілдететін мән-жайларды танудың жаңа критерийлерін (өлшемдерін) өзірлеуден және оларды Қылмыстық кодексте бекіту жөніндегі ұсыныстан тұрады;</p> <p>5-тұжырым: Ия. Жаңалығы құқық қолдану тәжірибесін жетілдірін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 25 маусымдағы № 4 және 2015 жылғы 2 қазандағы № 6 нормативтік қаулысына ұсыныстар даярлаудан тұрады.</p>
	<p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>3) кең.</p>	<p>1-тұжырым: Қолдану деңгейі кең.</p> <p>2-тұжырым: Жаңа теориялық өзірлемелер мақсатында қорғауга шыгарылған негізгі тұжырымдардың қолдану деңгейі кең.</p> <p>3-тұжырым: Заңнаманы одан әрі жетілдіру</p>

			<p>мақсатында негізгі тұжырымдардың қолдану деңгейі кең.</p> <p>4-тұжырым: Заңнаманы одан әрі жетілдіру мақсатында негізгі тұжырымдардың қолдану деңгейі кең.</p> <p>5-тұжырым: Заңнаманы одан әрі жетілдіру мақсатында негізгі тұжырымдардың қолдану деңгейі кең.</p>
		7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия.	<p>1-тұжырым: Иә. Тиісті тұжырымдар автордың жарияланымдарында көрініс тапты.</p> <p>2-тұжырым: Иә. Тиісті тұжырымдар автордың жарияланымдарында көрініс тапты.</p> <p>3-тұжырым: Иә. Тиісті тұжырымдар автордың жарияланымдарында көрініс тапты.</p> <p>4-тұжырым: Иә. Тиісті тұжырымдар автордың жарияланымдарында көрініс тапты.</p> <p>5-тұжырым: Иә. Тиісті тұжырымдар автордың жарияланымдарында көрініс тапты.</p>
8	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама накты жазылған 1) ия.	Әдіснаманы таңдау негізделген, өйткені ол таңдалған әлеуметтік қатынастарды сапалы зерттеуге ықпал ететін тиімді әдістердің кең спектрін қамтиды.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия.	Диссертациялық зерттеу заманауи зерттеу әдістерін, соның ішінде әртүрлі ақпараттық-коммуникациялық мазмұнды кеңінен қолдана отырып жүргізілді.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 2) жоқ.	Зерттеу бастапқыда эксперименттік компонентті қамтымады.

		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.</p> <p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	<p>Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізімі көрсетілген.</p> <p>Жұмыста мәселені ғылыми түрғыдан дамыту үшін зерттеу тақырыбы бойынша жеткілікті әдеби дереккөздердің тізімі қолданылды.</p>
9	Практикалық құндылық принципі	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) иЯ.</p> <p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) иЯ.</p> <p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа.</p>	<p>Диссертацияны қазіргі заңнамалық өзгерістер аясында ғана емес, сонымен қатар кейінгі зерттеу жұмыстарын жүргізуің теориялық негізі ретінде қабылдануы мүмкін.</p> <p>Заңнаманы және құқық қолдану практикасын жетілдіруге байланысты автордың көптеген тұжырымдары жоғары функционалды болып табылады, қылмыстық репрессиялау шараларын үнемдеуге зор мүмкіндік бола алады.</p> <p>Рецензияланған диссертация аясында ғылыми нәтижелер мен ережелерді толығымен жаңа деп тануға болады, ейткені олардың ешқайсысы қылмыстық-құқықтық ғылымында бұрын тұжырымдалған нәтижелер мен ережелерді қайталамайды.</p>
		10.1 Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары .	Жұмыс материалдарды ұсынудың айқын академиялық стилімен, ғылыми және формалды-құқықтық дәлдіктің жоғары деңгейімен, мәтіннің сипаттамалық дизайнның сенімділігімен ерекшеленеді.
		10.2 Ескертулер мен кемшіліктер.	<p>1. Әдетте, қылмыстық құқықта жалпы қабылданған терминдердің орын алуына қарай және заңнамаларға өзгерістер мен толықтырулар енгізілетін болғандықтан диссертанттың:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жаза тек қылмыстар үшін ғана емес, сондай-ақ, қолданыстағы қылмыстық заңнамага сәйкес қылмыстық терісқылықтар үшін де

		<p>тағайындалатынын назарға ала отырып, диссертация мәтінінде «қылмыс» терминінің орнына «қылмыстық құқық бұзушылық» термині қолданылса</p> <p>- және Қазақстан Республикасы ҚК-не «Женілдететін мән-жайлар бойынша негұрлым жеңіл жаза тағайындау» туралы 55-1-бапты «қосу» термині емес, «толықтыру» терминін қолданғаны дұрыс болар ма еді.</p> <p>2. Диссертант қорғауға шығарылатын негізгі тұжырымдарында Қазақстан Республикасы ҚК-нің 55-1-бабының мазмұнын нақтыладап көрсетуі қажет еді деп есептейміз.</p> <p>Алайда, жоғарыда көрсетілген ескертулер ұсынбалы сипатқа ие болғандықтан жұмыстың түпкі мазмұнына әсерін тигізбейді және оның ғылыми құндылығын төмендетпейді.</p>
--	--	---

Меруерт Мәсәлімқызының «Қылмыстық жазаны жеңілдету институты: теориялық және тәжірибелік мәселелері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасы БФМ «Ғылыми дәрежелер беру ережесі» талаптарына сәйкес келеді, ал автор 6D030300 - «Құқық қорғау қызметі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты.

Ресми рецензент:

Заң ғылымдарының кандидаты, доцент

2021 жылғы « 14 » 12

